

PAJCSICSNÉ CSÓRÉ ERIKA

Az igazságügyi szakértői tevékenység feltételrendszeréről egy ombudsmani vizsgálat tükrében

A közelmúltban a média több olyan büntetőeljárásról is beszámolt, amelyekben az érdemi döntés meghozatalának akadálya, elhúzódása az eljárásba bevont szakértők véleményének késedelmes előterjesztése, illetve a szakvélemény hiánya volt. Például az „ároktoi banda” néven elhíresült ügyben a DNS-vizsgálat eredményére nagyjából másfél évet kellett várni, a szakvélemény azonban még ekkor sem volt kielégítő, a bíróságnak kiegészítő vizsgálatot kellett elrendelnie. De említésre méltó a nagy közfelháborodást kiváltó *Rezesová-ügy*ben eljáró két igazságügyi szakértő kizárása is.

Az említetteken kívül az elmúlt években több panaszos sérelmezte az alapvető jogok biztosánál a rendőrségi, a bírósági eljárások elhúzódását szakértői vélemények elkészítésének késedelme miatt. Az eljárások elhúzódását sok esetben a nem megfelelő szakértő kiválasztása, esetleg a kompetens szakértő hiánya, a szakértői intézetek leterheltsége, valamint a szakvélemény késedelmes előterjesztése okozza/okozhatja.

E dilemmákat észlelve, az alapvető jogok biztosa – hivatalból elrendelt vizsgálat keretében, amelynek megállapításait az AJB-7766/2013. számú jelentésében foglalta össze – feltérképezte, hogy napjainkban a magyar igazságszolgáltatás hatékony, gyors, eredményes működését gátolja-e, s ha igen, milyen mértékben a szakértői intézetek kapacitása. Annak megállapítására is törekedett, hogy a szakértői tevékenység személyi, tárgyi, anyagi feltételei megfelelők-e Magyarországon, mi az oka az igazságügyi szakértői eljárások elhúzódásának, a szakvélemények késedelmes előterjesztésének. Gyermekjogi teendőket is ellátó ombudsmanként külön súlyt fektetett a gyermekeket, fiatalkorúakat érintő eljárásokban végzett szakértői tevékenység monitorozására. Vizsgálata során konzultált az Országos Kriminológiai Intézet vezetőjével, bírákkal, igazságügyi elmeorvos szakértővel. Tájékozódott továbbá az igazságügyért felelős miniszternél, az Igazságügyi Szakértői és Kutatóintézet, a Bünyügyi Szakértői és Kutatóintézet, a Budapesti Orvosszakértői Intézet vezetőjénél, az Országos Bírósági Hivatal elnökénél, az országos rendőrfőkapitánynál, valamint az ESZTER Alapítványnál a problémakört érintő állás-

pontjukról, de figyelemmel volt a Kúria közigazgatásijoggyakorlat-elemző csoportjának a szakértői bizonyításra vonatkozó eljárásjogi felvetéseire is.

Az ombudsmani vizsgálat előzményeként utalni kell az *AJB-512/2013.* számú ombudsmani jelentésre, amely az igazságügyi szakértői kamarák által lefolytatott etikai eljárások elhúzódnásával, valamint a szakértők által alkalmazott pszichológiai módszertani levelek hatályosságával foglalkozott. A jelentésben a biztos rámutatott arra, hogy a 20. számú módszertani levél alkalmazhatóságának elvi hiánya, valamint a 10. és a 20. számú módszertani levél párhuzamos használhatósága a jogállamiság elvéből fakadó jogbiztonság követelményével és a tisztességes eljáráshoz való joggal összefüggésben vizszásságot okoz. Ugyancsak meg kell említeni az *AJB-7888/2012.* számú biztosi jelentést, amely az ingatlan-értékbecslő igazságügyi szakértők képzési követelményrendszerével, illetve a szakértői névjegyzékbe való felvételükhöz előírt feltételekkel kapcsolatos szabályozás anomáliáit tartalmazza. A szerint e szakterületen az ország egyes részein nincs elegendő szakértői kapacitás. Az ingatlanforgalom, az ingatlan-értékbecslés és a kisajátítás területén fennálló szabályozási és kapacitásbeli problémák kihatással vannak/lehetnek az állampolgári jogérvényesítésre, a bírósági-hatósági működésre, az eljárások időszerűségére. Mindez közvetlenül veszélyeztetheti a jogállamiság elvéből fakadó jogbiztonság követelményét. Az igazságügyért felelős tárca minisztere a jelentésben foglaltak kapcsán arról tájékoztatta a biztost, hogy az érintett szaktárcák, valamint szakmai szervezetek bevonásával a minisztérium egyeztetést kezdeményezett a témakörben.

Az ombudsman által megkeresett szervek álláspontjai

Az Igazságügyi Szakértői és Kutatóintézet az ország egyik intézményi szakértői szervezete. Az igazságügyi szakértői véleményeket a szervezeti egységeiként működő tizenkét intézetben és öt csoportban készítik. Ezek: humánbiológiai (orvos, biológia, pszichológia, toxikológia, vegyész), műszaki (közlekedés, építés, ingatlanforgalom, informatika), közgazdasági (könyv, adó, járulék) és írásszakértői szakterület.

Az Igazságügyi Szakértői és Kutatóintézetben a tárgyi, technikai feltételek megfelelőek, azok lehetővé teszik a folyamatos, magas színvonalú munkavégzést. A szakvélemények elkészítését hátráltatja azonban, hogy az elmúlt években folyamatosan csökkent az intézet létszáma. Ennek oka egyrészt a központilag elrendelt létszámleépítés, másrészt a dolgozók nyugdíjba vonu-

lása. A megüresedett helyeket pedig nem tölthetik fel olyan mértékben, mint amennyi munkatársra szükségük lenne.

Probléma az is, hogy a kirendelő hatóságok/jogszabályok sokszor rövid határidőt állapítanak meg a szakvélemények elkészítésére, a kirendelések hiányosak, pontatlanok, azok tisztázására a kirendelő hatóságokkal folytatott kapcsolatfelvétel lassú, nehézkes. A határidő pontos betartását nehezíti továbbá, hogy a vizsgálatra megidézett személyek a vizsgálatokon gyakran nem jelennek meg, többszöri idézésük szükséges.

A tevékenységi centrumok hiánya miatt az intézet munkatársai sok időt töltenek a rendkívüli halálesetek miatt induló eljárásokban a boncolások helyszínére utazással. A boncolások kiegészítő vizsgálatai (szövetani vizsgálatok) sokszor elhúzódnak.

Az igazságügyi szakértők leterheltsége szakterületfüggő, egyes szakterületeken maximálisan leterheltek a szakértők, míg más területeken – például véralkohol-vizsgálatok – van szabad kapacitás.

Az intézet vezetője szerint jogszabály-módosításra lenne szükség a következő okok miatt:

- A módszertani levelek már nem hatályosak, hiányoznak az egyes szakterületekre vonatkozó szakmai protokollok.
- A büntető- és polgári ügyek nincsenek „elválasztva”, a túlterhelt szakterületeken előnyben kellene részesíteni a rövidebb határidőket igénylő büntetőügyeket, és ezeket kizárólag intézményi keretek között kellene feldolgozni.
- Az egyes szakterületekre nincs területi illetékesség meghatározva. Ezt pótolni kellene.

Az *országos rendőrfőkapitány* válasza szerint legtöbbször az írás- és a DNS-szakértői vélemények előterjesztése késedelmes. A szakértők jelzik, ha nem tudják idejében elkészíteni a szakvéleményt, és kéri a határidő módosítását a nyomozó szervtől.

Előzetes díjkalkuláció nem növeli meg a szakvélemény elkészítésének időtartamát. Ennek oka, hogy az előzetes díjkalkuláció megelőzi a szakértő kirendelését, a nyomozó szerv csak akkor készítheti el a kirendelő határozatot, ha a rendőrség gazdálkodási részlege igazolja a szakértő által előzetesen kiszámított szakértői díj fedezetének meglétét. A rendőrségnél 2014. január 1-jétől bevezetett zárt informatikai rendszer használatával optimalizálható a díjmegállapítással kapcsolatos valamennyi rendőrszakmai és gazdasági feladat. Az új rendszer használatával huszonnégy órán belül megtörténik a szakértői díj fedezetét igazoló pénzügyi ellenjegyzés.

Az országos főkapitány hangsúlyozta azt is, hogy az igazságügyért felelős minisztériumnál vezetett igazságügyi szakértői névjegyzék tartalmazza, hogy adott szakterületeken mely természetes személyek, igazságügyi szakértői tevékenységet végző gazdasági társaságok, igazságügyi szakértői intézmények jogosultak igazságügyi szakértői tevékenység végzésére. A szakterületek ágazati követelményeiért felelős szervek kijelöléséről, valamint a meghatározott szakkérdésekben kizárólagosan eljáró és egyes szakterületeken szakvéleményt adó szervekről szóló 282/2007. (X. 26.) kormányrendelet pedig meghatározza, hogy a felsorolt szakkérdésekben mely szerv jogosult szakvélemény adására, továbbá mely szerv adhat kizárólagosan, illetve első sorban szakvéleményt.

A rendőrség szervezetében működő Bűnügyi Szakértői és Kutatóintézetben az elmúlt években jelentősen megnőtt a szakértői kirendelések száma. Ennek negatív hatása mellett a szakértői állományt érintő fluktuáció is rontotta az intézet feladatellátásának hatékonyságát. E körülmények kiemelten jelentkeztek a leginkább leterhelt genetikai, valamint írásszakértői szakterületen.

A genetikai szakértői osztály általános leterheltsége miatt felhalmozódott hátralékos ügyek, valamint az új kirendelések folyamatos feldolgozása, a nyomozó hatóságok munkájának elősegítése, illetve a határidők be nem tartása miatti hátrányos jogkövetkezmények elkerülése érdekében az elmúlt években a Bűnügyi Szakértői és Kutatóintézet és a rendőrség külső kapacitásokat is igénybe vett.

A Bűnügyi Szakértői és Kutatóintézet igazgatója – egyebek között – intézkedett a jogszabályoknak megfelelő fontossági sorrend felállítására. Ez egy-egy országos jelentőségű ügy miatt 2012 decemberétől – központi intézkedés alapján – több alkalommal is módosult, így csak részleges eredményeket hozott. A helyzet kezelése érdekében az ORFK Bűnügyi Főigazgatósága kvótarendszert határozott meg, és a „hátralékos”, kiemelt jelentőségű ügyekben a nyomozó hatóságok bevonásával kialakított új fontossági sorrendet állított fel. Az előzetes letartóztatásban lévő személyek ügyei előbbre kerültek, figyelemmel az előzetes letartóztatás elrendelésének időpontjára is. A 2013. július 1-jén fennálló minősített kétszáz hátralékos ügyből százharmincnyolc esetben előzetes letartóztatásban volt a gyanúsított. Ezen ügyek feldolgozását 2013. október 31-ig a Bűnügyi Szakértői és Kutatóintézet befеjezte. Ezzel párhuzamosan dolgozták fel az új kirendeléseket, amelyek sorrendiségét a jogszabályok rendelkezéseinek (Be. 64/A §; 136. § (1) bek.; 554/B §; és 554/C §) figyelembevételével határozták meg a kirendelő határozat Bűnügyi

Szakértői és Kutatóintézetbe történő beérkezése után, illetve az eljáró szakértő kijelölésével egyidejűleg.

Sürgős esetekben a szakértői vizsgálatokat az intézetnek hatvan vagy kilencven nap alatt kell elvégeznie. Előfordul az is, hogy – országosan is kiemelt figyelmet érdemlő bűncselekmények esetén – hetvenkét óra alatt kell szóbeli tájékoztatást, illetve igazságügyi szakértői véleményt adni.

A genetikai szakértői osztály szigorú rendszer és ütemezés alapján, minden rendelkezésre álló személyi és technikai kapacitást felhasználva teljesíti a kirendeléseket. A soron kívüli intézkedések nyomán az osztály a 2011 végére felhalmozódott jelentős ügyhátralék ledolgozását 2013-ban is folytatta, így a több mint egy évtized alatt felgyülemlett ügymennyiség megközelítőleg 40,8 százalékkal csökkent.

A szerves kémiai analitikai szakértői osztályon a folyamatban lévő ügyek száma 2014. február 25-ig 76,4 százalékkal mérséklődött.

A kriminalisztikai szakértői osztály írásszakértői szakterületén kialakult gyakorlat szerint a Bűnügyi Szakértői és Kutatóintézet a kirendelés befogadásával tájékoztatja a kirendelő szervet az eljáró szakértő (név szerinti) kijelöléséről, valamint a szakvélemény elkészítésének várható időpontjáról. Tekintettel arra, hogy ezen a szakterületen a Bűnügyi Szakértői és Kutatóintézetnek nincs kizárólagos hatásköre, a kirendelő szerv dönthet úgy, hogy más írásszakértőt rendel ki. A rendelkezésre álló adatok szerint a rendőri szervek ezzel a lehetőséggel mind ez ideig nem éltek.

A Bűnügyi Szakértői és Kutatóintézet az igazságügyi szakértői vizsgálatok, valamint az igazságügyi szakértői vélemények elkészítése során kiemelt figyelmet fordít a szakmai, valamint az eljárási szabályok maradéktalan betartására. Az említett körülmények, valamint az adminisztrációs terhek azonban azt is előidézték, hogy egyes ügyekben – elsősorban a genetikai szakértői szakterületen – határidő-mulasztás történt, a határidő meghosszabbításának kezdeményezése nélkül. Ezért a büntetőügyekben eljáró igazság-szolgáltató szervek 2013-ban tizenhat esetben, különböző összegben szabtak ki rendbírságot a Bűnügyi Szakértői és Kutatóintézet ellen, ez a 2012-es év adatait (harminc ügy) tekintve – a különböző vezetői intézkedések következtében – már 46,7 százalékos csökkenést mutat.

A Bűnügyi Szakértői és Kutatóintézet az elmúlt években rendkívül alulffinanszírozott volt, személyi állománya folyamatosan csökkent, műszerkapacitása amortizálódott, a megújuló igényeket nem tudta megfelelően kiszolgálni. A közelmúltban azonban döntöttek az intézet kapacitásfejlesztéséről, ez mind a humán erőforrás, mind a műszerpark, illetve a laboratóriumi infrast-

ruktúra megújítását célozza. A fejlesztések befejezéséig a beérkező ügyek folyamatos és naprakész feldolgozásában még lehetnek fennakadások. Ezen kívül a szakvélemények határidőre történő elkészítését egyéb objektív – az intézetten kívül álló – ok (például más szakterület véleménye elkészültének bevárása) is akadályozza. A genetikai szakterületen a szakértői nyilvántartó szerv, valamint a büntetőeljárás alá vont és az elítélt személy DNS-profiljának meghatározásában közreműködő szerv kijelöléséről szóló 401/2012. (XII. 28.) kormányrendelet alapján a terhelti minták feldolgozását az Igazságügyi Szakértői és Kutatóintézet végzi, ahol mára jelentős (többhavi) hátralék halmozódott fel. Ha a Bűnügyi Szakértői és Kutatóintézetbe beérkező ügy tárgya az Igazságügyi Szakértői és Kutatóintézetben feldolgozásra váró terhelti minta, akkor a Bűnügyi Szakértői és Kutatóintézet kénytelen megvárni a gyanúsított profil nyilvántartásba történő beérkezését. A több szakterületet érintő, úgynevezett „több szakértős” ügyekben szinte lehetetlen a határidők betartása, hiszen a mintavételeknek és a vizsgálatoknak a szakmai szabályok maradéktalan betartásával kell követniük egymást.

A jelenlegi ügyszám és a jogszabályi feltételeknek való megfelelés mellett a genetikai szakterületen dolgozók száma nem elegendő, bár 2014-ben jelentős létszámfejlesztés történt e területen. Az új belépők képzésére, törvényben rögzített gyakorlati idejük letöltésére – az igazságügyi szakértői névjegyzékbe történő felvételükre – azonban minimum három évet várni kell. A kialakult nehézségek kezelését, a terhek egyenlő elosztását a kvótarendszer igyekszik enyhíteni, lényege, hogy a kirendelő hatóságok a Bűnügyi Szakértői és Kutatóintézet kapacitásához igazítják az igényeiket.

A Bűnügyi Szakértői és Kutatóintézet szakértői állománya – így a genetikai szakterület munkatársai is – hivatali munkarendben dolgozik. A főbb szakterületeken (fegyver, kábítószer, daktiloszkópia, genetikai) azonban lehetőség van a készenlétre és az ügyeletre is, hiszen gondoskodni kell a munkaidőn túl – soron kívül – érkező kirendelések átvételéről, vizsgálatáról, valamint adott esetben szakvélemény kiadásáról. Az ügyhátralék ledolgozása érdekében túlszolgálatot, illetve rendkívüli munkavégzést is elrendelnek.

A szakvélemények tartalmi megfelelése szavatolására a Bűnügyi Szakértői és Kutatóintézet működésében több, egymástól független garanciális elem is található. A szakértői vizsgálatoknál követelmény a több szakértő által történő visszaellenőrzés és a szakvélemény vezető általi kiadmányozása. Az elvégzett szakértői tevékenység többsége az ISO 17025 nemzetközi szabvány szerint akkreditált.

A központi és regionális kábítószer-vizsgáló laboratóriumok mellett 2013-ban akkreditált státust ért el a gázkromatográfiás és a véralkohol-vizsgáló laboratórium. A fizikai-kémiai szakértői osztály tizenkét tevékenységre kapott akkreditálást, és az országban egyedül a genetikai szakértői osztály tett eleget az Európai Unió Tanácsának a laboratóriumi tevékenységet végző igazságügyi szakértők akkreditálásáról szóló 2009/905/IB kerethatározat 7. cikk (1) bekezdésében meghatározott, a tagállamok részéről történt kötelezettségvállalásnak, és kapott bűnügyi célú DNS-vizsgálatok terén akkreditált státust. A minőségirányítási rendszer bevezetésével a vizsgálati módszerek a minőségirányítási kézikönyvben rögzített módon ellenőrizhetők. A módszerek alkalmazásának gyakorlatát és a minőségirányítási rendszert a Nemzeti Akkreditációs Testület évente felülvizsgálja.

A Bűnügyi Szakértői és Kutatóintézet tagja az Európai Bűnügyi Szakértői Intézetek Hálózatának (*European Network of Forensic Science Institutes; ENFSI*), amelynek alapvető célkitűzése az európai bűnügyi tudományos szakértői vizsgálati módszerek modern kori feladatok szerinti fejlesztése. A cél elérése érdekében az ENFSI – szakértő munkacsoportokban – évente közös képzéseket, munkacsoportüléseket tart. A Bűnügyi Szakértői és Kutatóintézet szakterületei számára a részvétel kötelező. Emellett a Bűnügyi Szakértői és Kutatóintézet érintett állománya folyamatosan részt vesz az intézet belső szervezésű képzésein is.

Jelenleg – mint már említettem – folyamatban van a Bűnügyi Szakértői és Kutatóintézet tárgyi feltételeinek az új jogszabályi környezethez igazítása. A korábbi alulfinanszírozottság miatt a szakértői osztályokon gyakori a műszerek meghibásodása. Ezek érzékenysége és a régi, elavult eszközök karbantartásának nehézségei jelentősen lassítják és megnehezítik a szakértői munkát. 2014-ben – a szakértői és bűnügyi technikai tevékenység színvonalának fenntartása és az ügyintézési idő csökkentése érdekében – a Bűnügyi Szakértői és Kutatóintézet nemcsak az elavult eszközök cseréjét, de nagy volumenű műszerparkbővítést is végzett. Emellett 2013. április 5-én szolgáltatási szerződést kötött a *Bűnügyi minták genetikai vizsgálata alapján történő adat-szolgáltatás és szakvéleményadás* tárgyában, ennek hatálya 2014. július 31-ig állt fenn. Ez azonban csak egyszeri lehetőség volt, új szerződést nem kötöttek.

A törvényes – így a Be. 2014. január 1-jétől hatályos 100. § (3) bekezdésében rögzített – határidők Bűnügyi Szakértői és Kutatóintézet általi maradéktalan betartása érdekében 2014. évben egymilliárd-hatvanhárommillió forint fejlesztési és beruházási keret állt az intézet rendelkezésére. Ebből

különböző eszközbeszerzést és laborkialakítást finanszíroztak. E pénzeszköz azonban lehetőséget adott a szakértői állomány bővítésére is. A szakértői fluktuáció visszaszorítása érdekében jelentős eredménynek tekinthető, hogy az igazságügyi alkalmazottak szolgálati jogviszonyáról szóló 1997. évi LXVIII. törvény hatálya 2014. március 1-jei hatállyal kiterjed a Büntügyi Szakértői és Kutatóintézet szakértői tevékenységet végző munkatársaira is.

Az Igazságügyi Szakértői és Kutatóintézet Budapesti Orvosszakértői Intézetében, illetve annak szekszárdi csoportjánál – az igazgatóval együtt – négy orvos szakértő (igazságügyi orvostan szakvizsgás), és két patológus szakértő dolgozik. Közülük az egyik igazságügyi orvostanból szakértőjelölt. Ezen kívül két elmeorvos szakértőt (közülük az egyik belgyógyász és neurológus szakértő is), két pszichológus szakértőt, egy pszichológusszakértő-jelöltet, egy antropológus szakértőt, illetve a DNS-laborban három genetikus szakértőt és egy jelöltet foglalkoztatnak.

Az intézetben dolgozó szakértők leterheltsége változó, azt jelentős mértékben befolyásolja az ügyek jellege, illetve a szakértők egyéni munkabíró képessége. Nem ritka a munkaidőn túli szakértői tevékenység sem annak érdekében, hogy eleget tehesse a kirendelésnek. A leterheltség, illetve egyéb adminisztratív teendők ellátása következtében a kirendelő hatóság által meghatározott határidőket a szakértők nem mindig tudják tartani. Az új büntetőjogi szabályozásra tekintettel a büntetőügyekben a jogszabály által meghatározott határidő (hatvan plusz harminc nap) csak új munkaszervezéssel tartható, ennek következtében – a jelenlegi szakértői létszámot alapul véve – a polgári ügyeknél nőhet meg a szakvélemények elkészítésének időtartama.

Az intézet vezetője szerint igazságügyi elmeorvosi szakterületen megalapozott szakértői vélemények készülhetnek abban az esetben is, ha az igazságügyi elmeorvos szakértő mellett második szakértőként igazságügyi orvostan képzésű szakértő működik közre. Az igazságügyi orvostan szakvizsga része ugyanis az igazságügyi elmeorvostan, így a képzés keretében az igazságügyi orvostan szakorvosjelöltek megtanulják az igazságügyi elmeorvostan és – mivel a szakvizsgához megfelelő számú véleményt kell készíteniük – a szakvélemény-készítés alapjait.

Több esetben az igazságügyi orvos szakértő speciális szakértelmére is szükség van az elmeorvos szakértői vizsgálathoz (például az emberölések vagy testi sértések esetében az orvos szakértő jelentős segítséget nyújthat az elmeorvos szakértőnek a cselekmény feltárásában, ez fontos a cselekmény elemzéséhez, a motiváció kóros vagy nem kóros voltának megállapításához).

A mentális működés és személyiségvonások feltárására irányuló vizsgálat csak klinikai szakpszichológusi végzettséggel végezhető. A csak pszichológus képesítésű szakemberek ilyen kérdésekben nem kompetensek.

A tizenkét és tizennégy év közötti gyermekek büntetőjogi felelősségre vonásának feltétele a belátási képesség. Az Országos Bírósági Hivatal elnöke a tizenkét és tizennégy év közötti gyermekek belátási képességének vizsgálata kapcsán azt emelte ki, hogy – a központi régió kivételével – a belátási képesség vizsgálata, pszichiáter igazságügyi szakértő igénybevétele, ilyen szakterületen tevékenykedő szakértők rendelkezésre állása eddig nem vetett fel nehézséget. A központi régió ügyforgalmi adatai alapján azonban arra lehet számítani, hogy a megfelelő szakértői kompetenciával felvértezett szakértő megtalálása, illetve rendelkezésre állása okoz, illetve okozhat gondot. A gyermekpszichiáterek alacsony száma sem jelentett eddig problémát a bíróságoknak.

A bírák a szakértői névjegyzéket elérhetik a szakertok.kim.gov.hu honlapon. A rendszer eléréséhez a bíróságoknak, illetve a bírácoknak külön jogosultságot nyújtó regisztráció lehetősége azonban nem lehetséges, a bírák a mindenki által elérhető közérdekű adatokhoz férnek hozzá. Az igazságügyi szakértői névjegyzéket tartalmazó honlap technikai átalakítása folytán, az automatikus támadások kivédése érdekében, az emberi és a gépi felhasználót megkülönböztető automatikus tizenegy karakteres számú tesztet kell minden lépésnél kitölteni. Ez nagymértékben rontotta a rendszer kezelhetőségét, a körülményes felhasználói felület szinte használhatatlanná tette a nyilvántartást.

Az igazságügyi szakértői névjegyzéket használó bírák – ha a biztonsági ellenőrzésen túljutnak – nem tudhatják meg, hogy az adott szakértőnek van-e szabad kapacitása, illetve konkrétan milyen tárgyú szakkérdésekben adott korábban szakvéleményt.

A nyilvántartás szakterületi definíciói nem egyértelműek, és nem részletezi az adott szakterületen belüli kompetenciákat (például számítástechnikai-hardver-, illetve szoftverszakértő; a takarmányozási szakterület további specifikációi nem láthatók stb.). Az sem derül ki a névjegyzékből, hogy a szakértő korábban milyen típusú ügyekben járt el, milyen publikációi, illetve előadásai voltak, ezekre az információkra a kompetencia pontos meghatározásánál lenne szükség. A szakértőt kirendelő bírónak előzetesen fel kell vennie a kapcsolatot a szakértővel annak érdekében, hogy a szakértő ne küldje vissza a kirendelést kompetencia vagy kapacitás hiányára hivatkozással, mert az jelentős idővesztéssel és költségvonzattal járna.

A Fővárosi Törvényszéken korábban lefolytatott átfogó vizsgálat¹ kimutatta, hogy a büntetőeljárások elhúzódása nagyon sok esetben a szakértői intézetek túlzott munkaterhére, a vélemények késedelmes előterjesztésére vezethető vissza (a vizsgált ügyek tíz-tizenöt százaléka).

Az Országos Bírósági Hivatal elnöke az igazságügyi szakértői tevékenység és az igazságszolgáltatás viszonyrendszerének vizsgálatára 2013 májusában felkérte a Pécsi Törvényszék elnökét. A vizsgálat eredménye szerint az igazságügyi szakértői véleményadás jogszabályi környezete és működésének gyakorlata nem segíti az igazságszolgáltatás időszerű működését. A késedelmet, illetve a nehézséget általában az okozza, hogy a vizsgálatlall érintett adatok nagy mennyiségűek, az ítélet alapjául szolgáló speciális szakértelmet igénylő tényállítás megállapítása összetett, bonyolult, esetleg társszakértőt igénylő kérdések tisztázása is szükséges. Erre tekintettel a kifejezetten nagy munkaigényű, bonyolult, összetett szakértői vizsgálatot, elemzést igénylő ügyekben jellemző a késedelem, ezek leginkább azok az ügyek, amelyeket a társadalom kiemelt érdeklődése kísér. Különösen érzékeny a büntetőeljárás területén az orvos szakértői, a nagy mennyiségű nyomszakértői (daktiloszkópia, genetikai, DNS-minta stb.) és egyéb speciális (informatikai, pénzügyi stb.) tárgyú vizsgálatot igénylő szakértői tevékenység (érdekességként: a polgári orvos szakértői vizsgálatok; a közigazgatási ügyekben ugyancsak a könyvszakértői; kisajátítási ügyekben az ingatlanforgalmi szakértői vizsgálatok az érzékeny pontok).

A szakértői intézetek az illetékességi területükön kívüli megkeresések esetén – leterheltségre hivatkozással – esetenként visszautasítják a kirendelést. Illetékességi területükön – a leterheltség tényének jelzése mellett, a kirendelések mennyiségétől függően a szakvélemény elkészítését meghatározott, esetenként három-hat hónapos határidőre vállalják. Ez elsősorban a fővárosban, illetve a központi régióban egyre gyakoribb. Tendenciaszerűen emelkedik a szakértői intézetek véleményadásának időtartama is. Ez azért kifejezetten nehezen kezelhető probléma, mert a szakértői intézetek bizonyos kérdésekben megkerülhetetlenek, vagy egyedüli speciális szakismeretük van, illetve olyan társszakértői vélemények elkészítésére alkalmasak, amelyek intézményi háttér nélküli szakértőtől nem szerezhetők be. Emellett a szakértői intézetek kiemelkedő szakmai tapasztalata, tudásanyaga kifejezetten indokolt

¹ Fazekas Sándor: A bírósági eljárás tehermentesítése és gyorsítása. Bírák Lapja, 2004/1–2. Megjegyzés: a vizsgálatot 2000 elején végezték.

és szükséges egyes perbeli jogviták rendezéséhez. Fontos tényező az is, hogy a szakértői intézetek díjszabása – ellentétben a szabadpiaci szakértői díjszabással – kedvezőbb és kiszámíthatóbb, az garantálja a költséghatékony eljárás elvének érvényesülését a kiemelkedő szakmai színvonal mellett.

A szakértői vélemény értékelése és felhasználása a bíraktól a szakvélemények analitikus értékelését követeli meg a szabad, nem kötött bizonyítási rendszerekben.² A jogvita eldöntése szempontjából irányadó tényállást a bíróság valamennyi bizonyíték egybevetésével történő mérlegeléssel, szabad meggyőződése alapján állapítja meg³. A szakértők által megállapított tények mérlegelésekor azonban a bíróságnak nincs olyan speciális szakismerete, amely a ténymegállapításhoz szükséges. A szakvélemény értékelése, illetve a bizonyítékként rendelkezésre álló több, eltérő módszertanú és végkövetkeztetésű szakvélemény ellentmondásainak feloldása kiemelt nehézségbe ütközik.⁴ Erre is tekintettel, az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának az igazságszolgáltatás igénybevételét megkönnyítő eszközökről szóló R(81) 7. számú ajánlása az „egy szakértő elvét” fogalmazza meg.

A felsőbb bírósági gyakorlat megköveteli – egyfelől a büntető- és közigazgatási eljárás céljából adódóan, másfelől a polgári eljárásban a bizonyítás elrendelése folytán – a szakértői vélemények fogyatékoságainak teljes körű feloldását, az egzakt szakértői válaszok rendelkezésre állását.⁵ Minden eljárásban lényeges (abszolút) eljárási szabálysértésnek minősül és megalapozatlansághoz vezet, ha a döntés hiányos, ellentmondásos vagy bizonytalan szakvéleményen alapul.⁶ A Kúria elvi döntésben (EBH 2005/1359.) – módosítva a korábbi álláspontot (EBH 2002/717.) és ezzel visszatérve a korábbi gyakorlathoz (BH 1993/683.) – mondta ki, hogy az ügynevezett szabad mérlegelési jog nem alkalmazható azokban a jogvitákban, amelyeknek az eldöntése különös szakértelmet igényel. Ebből adódóan az igazságügyi szakmai szakkérdés, illetve a szakvélemények közötti ellentmondás nem oldható fel bírói mérlegeléssel. Ilyen esetben újabb szakértőt kell kirendelni az adott eljárási rezsimnek normái szerint, ami hátráltatja az eljárások ésszerű időn belül történő befejezését.

² Grósz Tamás: A szakvélemény analitikus értékelése a büntetőeljárásban. Magyar Jog, 2011/12.; Hámos Edit: A bizonyítás egyik törvényes eszköze: szakvélemény. Rendészeti Szemle, 2007/1.; Kubinyi Sándor: A szakértőkre vonatkozó büntető eljárások és szabályozás alakulása Magyarországon; a szakértői bizonyítás problémái a jogalkalmazásban. Kriminológiai Közlemények 52. Budapest, 1995

³ BDT, 2010/2209.; EBH, 2005/1359.

⁴ BH, 1999/405.; BH, 1999/365.; BDT, 2003/759.; BDT, 2005/1119.

⁵ BH, 2010/134.; BH, 1979/225.

⁶ Grósz Tamás: A szakértői bizonyítás az egyes eljárásokban. Themis, 2011/12., 41–43. o.

A büntetőeljárásban általánosan érvényesülő elv, hogy kétséget kizáróan nem bizonyított tények nem értékelhetők az eljárás terheltjének terhére. (Megjegyzendő, hogy a közigazgatási bíráskodás során a kétséges tényeket minden esetben az ügyfél javára, illetve az ügyfélre nézve kedvezőbb elbírálás szerint kell megítélni. A polgári eljárásjog a bírói meggyőződés bizonyossági fokára vonatkozóan általánosságban – a német és osztrák szabályozás mintájára⁷ – a valószínűség magasabb fokát kívánja meg valamely tény bizonyításához).

Mindezekből adódóan a ténymegállapítás bírói mérlegelése körében szükségszerűen előtérbe kerülnek azok a szakvélemények, amelyek világos módszertan mellett, egzakt és kategorikus véleményt adnak.

Szakterületenként a szakértői kamaráknak egységes módszertant és szakmai követelményeket kell megfogalmazniuk. Ez kizárhatná az úgynevezett magánszakértői és a perbeli szakértői vélemények módszertani különbségeit, de fontos lenne a szakértői tudományos valószínűség és érvényességi szint meghatározása szempontjából is. Egységes szakértői metodológia mellett (és annak alapján) indokolt lenne annak áttekintése is, hogy a szakértői díjazás egységes, de legalább előre kalkulálható legyen. Külön szabályozást igényelne – az Országos Bírósági Hivatal elnöke szerint továbbá – a szakértői intézmények és az orvostani intézetek létszámadatainak és felszereltségének, az ott dolgozók díjazásának az újragondolása is.

Az országban egyedülálló, a szexuális bántalmazást elszenvedett gyermekeknek jogi és terápiás segítséget nyújtó ESZTER Alapítvány vezetőjének több évtizedes tapasztalata szerint a szexuális bántalmazás áldozatává váló gyermekek ügyében a pszichológus szakértő rendelkezésére álló időkeret nem elegendő annak megválaszolására, hogy az abúzus valóban megtörtént-e, illetve a gyermek áldozata volt-e ilyen cselekménynek. Sok esetben csak hosszabb idő, többszöri találkozás után lehet kellően megalapozott – és akkor is többnyire csak valószínűségi – véleményt adni ilyen ügyekben. A kirendelő hatóság feltételezése szerint a pszichológus szakértők objektív és egyértelmű választ tudnak adni a kérdésre. Ezzel ellentétben az alapítvány munkatársainak az a véleményük, hogy a pszichológus szakértő rendelkezésére álló eszközök sok szubjektív elemet tartalmaznak, nem tudnak olyan objektív választ adni, mint egy tudományos módszereket alkalmazó szakértő.

⁷ Walter H. Rechberger (Hrsg.): Zivilprozessordnung. Kommentar. Springer Verlag, Wien–New York, 2000

Az alapítvány vezetője szükségesnek tartaná, hogy kizárólag szakpszichológus végzettségű szakértő folytasson igazságügyi szakértői tevékenységet. A kirendelő hatóság gondoskodjon a megalapozott véleményadáshoz szükséges időről, és olyan kérdésekben kérje ki a szakértő véleményét, amelyhez kellő kompetenciája és megfelelő eszköze van.

Az igazságügyért felelős miniszter válaszában rögzítette, hogy a szakértők szakterületeiről van közhiteles nyilvántartás, amelyet az igazságügyi tárcaánál vezetnek. A szakértői névjegyzékkel kapcsolatban arra mutatott rá, hogy az tartalmazza a bejegyzett szakterületet és a bejegyzés időpontját, az elutasított szakterületet és az elutasítás időpontját, az elbírálás alatt lévő szakterületet és az iskolai végzettséget, valamint a szakmai képzést a megszerzés időpontjától. E tények, adatok teszik a névjegyzéket közhiteles nyilvántartássá.

A névjegyzékben nyilvántartott igazságügyi szakértő bejegyzett szakterülete és a bejegyzés időpontja nyilvános, azt az igazságügyi szakértői névjegyzéket vezető hatóság a világhálón is közzéteszi. Az igazságügyi szakértői névjegyzéket vezető hatóság – egyes adatok kivételével – a nyilvántartás adatait a szakértői kamarának átadja, amelyik azt a törvény rendelkezései szerint nyilvántartja és kezeli. A névjegyzék közhitelességének fenntartása érdekében az ügyben eljáró hatóság és az igazságügyi szakértői kamara nyolc napon belül köteles bejelenteni az igazságügyi szakértői névjegyzéket vezető hatóságnak a névjegyzékben nyilvántartott adatokban bekövetkezett változást.

A kirendelésre jogosult egyes szakértők jogosultságait a minisztérium – az interneten is megtalálható, naprakész – névjegyzékből ellenőrzi.

A szakértői kompetenciával összefüggésben a miniszter arra utalt, hogy a szakértő köteles közölni a kirendelő hatósággal, ha a feltett kérdések megválaszolása egészben vagy részben nem tartozik azon szakismeretei körébe, amelyekben a rá irányadó szabályok szerint jogosult eljárni.

A Magyar Igazságügyi Szakértői Kamara etikai kódexe szerint a szakértő köteles minden, a szakértői kijelölésében meghatározott (a névjegyzékbe és a szakértői igazolványba bejegyzett) szakterületén kívüli területre (kompetencián kívülre) tartozó kirendelést, megbízást visszautasítani, illetve a szakértői tevékenysége során, a szakterületén kívül eső kérdésekre a kirendelő, illetve megbízó figyelmét felhívni, és ezzel egy időben – kérdésre – a szakértői vélemény adását megtagadni.

Pszichológus szakértő csak az lehet, akinek van a szakterületnek megfelelő klinikai és mentálhigiéniai felnőtt- vagy gyermek-szakpszichológusi szakvizsgálója. (Ez alól kivétel a 2006. január 1. előtt névjegyzékbe vett szak-

értő. Ez négy személy, közülük ketten teljesítették a kötelezettségüket.) A képesítési követelmény alól csak időlegesen lehet mentesülni.

Az alaptörvény N) cikkének (3) bekezdésére tekintettel a nyomozó hatóságok a szakértői díjak tekintetében kötelesek a költségkimelés követelményét is tiszteletben tartani. A nyomozó hatóságok azonban – áll a miniszteri válaszban – a várható szakértői díjról való tájékozódáskor olyan adatokat bocsátanak a szakértő rendelkezésére, amelyeknek a megismerésére a még ki nem rendelt szakértő nem lenne jogosult, továbbá aggasztó gyakorlat, nem kellően megfontolt döntés lenne, ha a szakértő kiválasztásának elsődleges szempontja az azonnali költségkimelés lenne, nem pedig a minél előbbi és minél szakszerűbb szakvélemény beszerzése.

Az ombudsman következtetései, intézkedései

A szakértői vizsgálatok elhúzódása, illetve a szakvélemények késedelmes előterjesztése – egyes szakterületeken – részben a szakértők alacsony létszámára, azaz kapacitásbeli problémákra, részben a szabályozás hiányosságaira vezethető vissza.

Megoldásra váró probléma, hogy a kirendelő hatóságok/vonatkozó jogszabályok sokszor rövid határidőt állapítanak meg a szakvélemények előterjesztésére. Ha a kirendelések pontatlanok, azok tisztázásra szorulnak, de a kirendelő hatóságokkal való kapcsolatfelvétel időigényes. A határidő pontos betartását nehezítheti az is, ha a megidézett ügyfelek a vizsgálatokon szabályszerű idézésük ellenére nem jelennek meg, többszöri idézésük szükséges.

Az igazságügyi szakértői tevékenység átfogó, komplex szemléletmódú vizsgálata és annak megújítása szükséges, egyebek között abból a célból, hogy a bírósági eljárások időszerű befejezése megoldható legyen.

A szakértői intézetek az illetékességi területükön kívüli kirendeléseket – leterheltségre hivatkozással – esetenként visszautasítják. Illetékességi területükön – a leterheltség tényének jelzése mellett – a szakvélemény elkészítését meghatározott, esetenként három-hat hónapos határidőre vállalják.

Az Igazságügyi Szakértői és Kutatóintézetben az elmúlt években folyamatos volt a létszámcsökkenés. A Bűnügyi Szakértői és Kutatóintézet genetikai szakterületén dolgozó szakértői létszám hosszú ideje kevés. Az elmúlt években az intézet műszerkapacitása amortizálódott, a megújuló igényeket nem tudja kiszolgálni.

A szakértők alacsony létszáma, kapacitáshiánya, a kirendelések magas száma veszélyezteti a tisztességes eljáráshoz való jog maradéktalan érvényesülését.

Az eljárási törvények a szakértő kirendelését különleges szakértelem szükségessége esetén teszik lehetővé. A szakértő a tevékenységét a vonatkozó jogszabályok rendelkezései, valamint az irányadó szakmai szabályok betartásával, legjobb tudása szerint köteles elvégezni. Az igazságügyi szakértő feladata, hogy a bíróság, az ügyészség, a rendőrség és a jogszabályban meghatározott más hatóság kirendelése (megbízása) alapján a tudomány és a műszaki fejlődés eredményeinek felhasználásával készített szakvéleménnyel segítse a tényállás megállapítását, a szakkérdés eldöntését.

Az igazságügyi szakértők főként objektív módszerekkel, a szubjektív megállapítások elvi lehetőségét is kizáró módon működnek; vannak azonban olyan területek, amelyek bizonyos teret engednek a szubjektivitásnak a szakvélemény elkészítésekor. A szakemberek egy része az igazságügyi pszichológus szakértő tevékenységében elkerülhetetlenül tágnak tartja a szubjektivitást. A pszichológus szakértő elsősorban a rá vonatkozó módszertani útmutató alapján dolgozik, az általa választott pszichológiai tesztek kiértékelése elviekben más szakértő által is ellenőrizhető. Létezik úgynevezett szakértői módszertani levél, de a Magyar Igazságügyi Szakértői Kamara honlapján jelenleg az szerepel, hogy az igazságügyi pszichológus szakértők működési köréről és tevékenységéről szóló 20. számú módszertani levél – az alapvető jogok biztosának megállapítása (AJB-512/2013. számú jelentés) szerint is – egyelőre csak tervezet.

A Magyar Igazságügyi Szakértői Kamara elnöksége a szakértői tevékenység egységes és magas színvonalú ellátása érdekében szakértői módszertani levelet ad ki. A módszertani levél kiadását a Magyar Igazságügyi Szakértői Kamara és a kamara szakbizottságai, valamint a miniszter indítványozhatja. Az elnökség nem adhat ki szakértői módszertani levelet olyan szakterületen, amelyen az egészségügyért felelős miniszter vagy annak irányítása, felügyelete alatt működő szervezet külön jogszabály alapján módszertani levél kiadására jogosult.

Az AJB-512/2013. számú ombudsmani jelentésben megfogalmazott kezdeményezésre adott válaszában az igazságügyért felelős miniszter arról tájékoztatta az alapvető jogok biztosát, hogy 2014 januárjában egyeztetés kezdődött a szakértői kamara és az egészségügyért felelős minisztérium e tárgyban való feladatának elhatárolása érdekében. A biztos szerint – figyelemmel az Igazságügyi Szakértői és Kutatóintézet főigazgatója által kifejtettekre is – szükség len-

ne a pszichológus szakértői tevékenység szakmai protokolljának kialakítására annak érdekében, hogy a jogalkalmazók egységes szakmai standardok, eljárásrend alapján készült pszichológiai szakvéleményre támaszkodhassanak a munkájuk során. Különösen fontos ez a garanciálisnak is tekinthető elem a gyermek- és fiatalkorúakat érintő eljárásokban. A módszertani útmutató, szakmai protokoll hiánya veszélyeztetheti a tisztességes eljáráshoz, valamint a gyermek gondoskodáshoz és védelemhez való jogának érvényesülését.

Pszichológus szakértői névjegyzékben csak az szerepelhet, akinek a szakterületnek megfelelő klinikai és mentálhigiéniai felnőtt- vagy gyermek-szakpszichológusi szakvizsgálata van.

A 2006. január 1. előtt névjegyzékbe vett négy szakértő közül ketten teljesítették szakvizsga-kötelezettségüket. Az Igazságügyi Szakértői és Kutatóintézet Budapesti Orvosszakértői Intézetében, illetve annak szekszárdi csoportjánál jelenleg két pszichológus szakértő és egy pszichológusszakértő-jelölt dolgozik, nekik klinikai szakpszichológusi végzettségük van, azaz a képzési követelményeknek megfelelnek.

Büntetőeljárásban, ha a szakkérdés tizenkét évesnél idősebb, de tizennégy évesnél fiatalabb fiatalok terhelte beszámítási és belátási képességének a vizsgálata, a belátási képesség vizsgálatához a terhelte klinikai és mentálhigiéniai felnőtt- és gyermek-szakpszichológiai vizsgálatát is el kell végezni. Szakkonzultánsként gyermek- és ifjúsági pszichiátriát, vagy ezzel egyenértékű szakvizsgálattal bíró és e képzése tekintetében az egészségügyi dolgozók működési nyilvántartásában szereplő személyt kell igénybe venni. A gyermek klinikai és mentálhigiéniai felnőtt- és gyermek-szakpszichológiai vizsgálatát tehát olyan szakértő végezheti, akinek klinikai és mentálhigiéniai gyermek-szakpszichológusi, vagy ezzel egyenértékű szakvizsgálata van.

Jelenleg a szakértői névjegyzékben négy igazságügyi gyermekpszichiáter szakértő található. Figyelemmel arra, hogy az ombudsmani vizsgálat idején hatályba lépő jogszabály bevezette a szakkonzultánsi státust, a gyermekkorúakat érintő folyamatban lévő eljárások pedig döntően nyomozási, vádemelési, illetve bírósági eljárási szakban vannak, a belátási képesség vizsgálata vonatkozásában pedig szakemberhiány nem jelentkezett, az igazságügyi gyermekpszichiáter szakértői létszámot a biztos elegendőnek ítélte.

Az igazságügyi szakértőnek, az igazságügyi szakértői intézménynek, az orvostudományi képzést folytató egyetem igazságügyi orvostani intézetének, a szakértői vélemény céljából megkeresett egyéb szervnek, továbbá a szakértőként alkalmazott más személynek, valamint a szaktanácsadónak (Be. 182. §) szakértői tevékenységéért munkadíj és költségtérítés jár.

A rendőrség nyomozó szervei – a szakértői vizsgálat tárgyának rövid leírása mellett – előzetes díjkalkuláció készítésére hívják fel a szakértőt. Ha a rendőrség gazdálkodásért felelős osztálya a szakértő által előzetesen megadott szakértői díj fedezetét igazolja, a szakértőt kirendelik. A nyomozó hatóságok olyan szakkérdésben, amelyekre jogszabály nem írja elő valamely szakértői intézmény/egyetemi intézet kizárólagos eljárási jogosultságát, a szakvélemény elkészítésére a megfelelő szakértelemmel felvértezett szakértőt maguk választhatják ki. Az előzetes díjkalkuláció tanulmányozása után lényegében azt a szakértőt, vagy szakértői intézetet rendelik ki, aki/amely költségghatékonyabban vállalja a szakértői tevékenység elvégzését.

Az alapvető jogok biztosa szerint a szakértő kiválasztásánál az időszerep, azaz a szakvélemény mielőbbi, de legalább a megjelölt határidőben történő elkészítése és a szakmai szempontok érvényesítése egyaránt fontos, egyik sem szorulhat háttérbe. Nyilvánvalóan figyelemmel kell lenni a gazdaságossági szempontokra is, az ezt előtérbe helyező gyakorlat azonban a kompetenciahatárok fellazítására, áthágására is alkalmas lehet, közvetlenül veszélyeztetve ezzel a tisztességes eljáráshoz való jog érvényesülését.

Az ombudsman a jelentésében feltárt alapvető jogokkal összefüggő visszasság orvoslása és jövőbeni bekövetkezése lehetőségének a megelőzése érdekében felkérte az igazságügy-minisztert, hogy fontolja meg az igazságügyi szakértői névjegyzék adattartalmának megújítását, valamint a szakértők létszámának emelését, különös tekintettel az igazságügyi elmeorvos és a genetikai szakértői státusokra.

Tekintettel arra, hogy a pszichológus szakértői tevékenységre vonatkozó módszertani levél kiadása tárgyában az érintett minisztériumok és a szakmai kollégium, az előzetes díjkalkuláció kérdésében pedig az igazságügy-miniszter, a Legfőbb Ügyészség és a rendőri szervek között egyeztetés indult, ilyen irányú intézkedést nem kezdeményezett. Felhívta viszont a figyelmet azok mielőbbi befejezésének szükségességére, valamint a szakmai módszertani levél, és a díjkalkulációt érintő döntések meghozatalának garanciális jelentőségére.

Utóélet

Rögzíthetjük, hogy nemcsak az alapvető jogok biztosának jelentése, hanem a bíróság és a Magyar Igazságügyi Szakértői Kamara elnöksége, továbbá a rendőrség, az ügyészség, valamint „társadalmi jelzések” szerint is sok a gond az igazságügyi szakértelemmel. E jelzések alapján az Igazságügyi Minisztérium

elkészítette a „problématérképet”, amely alapján egyértelmű, hogy a tárcának erősítenie kell a szakértők függetlenségét, pártatlanságát. Ám ez – a Magyar Igazságügyi Szakértői Kamara elképzelésével ellentétben – nem a kamara kompetenciája lenne, hanem tudományos értékelést vezetnének be például a Magyar Tudományos Akadémia, az egyetemek vagy kutatóműhelyek bevonásával. A szakmai kompetenciák értékeléséhez a tárca külső minőségbiztosítási rendszer bevezetését is szorgalmazza.

A tárca jelentős problémának tartja az igazságügyi szakértői területen az elvándorlást, ezért vonzó életpályamodellt kíván kialakítani, amely garantálja, hogy a szaktudással felvértezett fiatalok a pályán maradnak.

A feltárt problémák egy részének megoldása – a minisztérium szerint – nem igényel jogalkotást, csak a már létező szabályokat kell betartatni. Például a büntetőeljárásokban a szakértői kirendeléseknél nem kizárólag a költség-hatékonyság elvét kell figyelembe venni. Ha ugyanis elsősorban a költség-hatékonyság elve érvényesül a szakértő kirendelésénél, meglehet, hogy a rendőrség szempontjából költséghatékony lesz a kirendelt szakértő, mert ő vállalta a legolcsóbban. Ha azonban szakmailag nem megfelelő a véleménye, akkor a büntetőeljárás későbbi szakaszában további szakértőket kell kirendelnie az ügyészségnek, bíróságnak, ez további szakértői díjakat jelent, további költségeket, amelyek drágítják a büntetőeljárást – állítja az igazságügyi tárca, amely az egyes megyék között jelenleg fennálló szakértői kirendelések egyenetlenségének megszüntetése érdekében az automatikus ügyelosztó rendszer bevezetésétől sem zárkózik el. A szakértői névjegyzékkel összefüggésben a minisztérium szükségesnek tartja az az által nyújtott információk szélesítését, könnyebb feldolgozását, a kereshetőség könnyítését, amit – az ombudsmani jelentésben megfogalmazott célok figyelembevételével is – informatikai fejlesztéssel kíván elérni. A minisztérium megvizsgálja az igazságügyi szakértői tevékenységre vonatkozó szervezeti rendszer olyan átalakításának lehetőségét is, amely növelni tudja a kiemelt területeken az államilag foglalkoztatott szakértők számát és azok illetményét. Ilyen kulcsterületnek ítélte meg a tárca az igazságügyi orvostan, az igazságügyi pszichiátria, a klinikai és mentálhigiéniai szakpszichológiai területeket, továbbá azon területeket, amelyek valamely állami szerv kizárólagos vagy elsődleges hatáskörébe tartoznak. A minisztérium szándéka kiterjed annak megállapítására is, hogy egyes kulcsterületek „főállású” igazságügyi szakértőinek illetménye például a bírák jövedelméhez igazodva, alkalmas lehet-e a szakemberek itthon tartására, a szakvélemények határidőben való elkészítésére.